A close-up portrait of a man with glasses and a mustache, looking down. The background is dark with faint, stylized Persian calligraphy. A large, circular, textured object, possibly a daf drum, is visible on the right side.

بجانب کامکار
Daf
Bijan Kamkar

مرکز موسیقی پژوهش شیراز

سرشناسنامه	:	کامکار . بیژن . ۱۳۲۸
عنوان و نام پدید آور	:	دف بیژن کامکار Daf Bigan Kamkar بیژن کامکار
مشخصات نشر	:	تهران . بیژن کامکار . ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری	:	۱۱۱ . ۳۳ ص : مصور . جدول : ۲۲×۲۹ س م .
شابک	:	۹۷۹-۰۶۹-۸۵۰۰-۴۶-۳
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	انگلیسی - فارسی
یادداشت	:	کتابنامه بصورت زیر نویس
موضوع	:	دف نوازی - آموزش
موضوع	:	دف - پارسیون
رده بندی کنگره	:	MT۷۲۵۵۷۵۲ ۱۳۹۱
رده بندی دیویی	:	۷۸۹ ۶۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۷۲۲۷۰۰

دف بیژن کامکار

طرح جلد: امیر منوچهری

تیراژ: ۳۰۰۰ جلد

چاپ: چهارم پاییز ۱۴۰۲

شابک: ۹۷۹-۰۶۹-۸۵۰۰-۴۶-۳

موسسه فرهنگی هنری قغونوس

تهران ، زعفرانیه ، مقدس اردبیلی مجتمع تجاری اداری پالادیوم ، برج جنوبی ، طبقه ۸ ، واحد ۸۳۱

صندوق پستی ۱۹۸۶۷۶۱۷۸ تلفکس: ۲۲۶۵۵۴۴۸

www.ghoghnoos.com info@ghoghnoos.com

فهرست

ابتدای کتاب (از راست - شماره صفحه فارسی)

۱۲ آشنایی با مؤلف
۱۴ پیش‌گفتار
۱۶ مروری بر پیشینهٔ دف در ایران
۱۹ مقدمه
۲۱ طرز قرار گرفتن دف / سه حرکت اصلی در دف‌نوازی
۲۲ تصاویر (نحوه گرفتن دف و اجرای تکنیک‌ها)
۲۸ روش تمرین / چند یادآوری پیش از آغاز تمرینات و درس‌ها
۲۹ نرمش‌های مناسب و ضروری پیش از شروع تمرینات
۲۹ چگونگی تمرینات
۳۲ علایم عمومی موسیقی به کار رفته در این کتاب
۳۶ علایم اختصاصی دف‌نوازی به کار رفته در این کتاب

ابتدای تمرین‌ها و درس‌ها (از چپ - شماره صفحه انگلیسی)

۳۸ تمرین‌ها و درس‌ها
۳۹ تمرین شماره ۱
۴۰ تمرین شماره ۲
۴۲ تمرین شماره ۳
۴۲ تمرین شماره ۴
۴۳ تمرین شماره ۵
۴۳ تمرین شماره ۶
۴۴ تمرین شماره ۷
۴۵ درس ۱
۴۵ درس ۲
۴۶ درس ۳
۴۶ درس ۴
۴۷ درس ۵
۴۷ درس ۶

۴۷.....	درس ۷
۴۸.....	درس ۸
۴۸.....	درس ۹
۴۹.....	درس ۱۰
۴۹.....	درس ۱۱
۵۰.....	درس ۱۲
۵۳.....	تمرین شماره ۸
۵۳.....	درس ۱۳
۵۴.....	درس ۱۴
۵۴.....	درس ۱۵
۵۴.....	درس ۱۶
۵۴.....	درس ۱۷
۵۵.....	درس ۱۸
۵۵.....	درس ۱۹
۵۵.....	درس ۲۰
۵۶.....	درس ۲۱
۵۶.....	درس ۲۲
۵۷.....	تمرین شماره ۹
۵۸.....	درس ۲۳
۵۸.....	درس ۲۴
۵۸.....	درس ۲۵
۶۰.....	درس ۲۶
۶۰.....	درس ۲۷
۶۱.....	درس ۲۸
۶۱.....	درس ۲۹
۶۲.....	درس ۳۰
۶۲.....	تمرین شماره ۱۰
۶۳.....	تمرین شماره ۱۱
۶۴.....	درس ۳۱
۶۵.....	درس ۳۲
۶۶.....	درس ۳۳
۶۶.....	درس ۳۴
۶۷.....	درس ۳۵
۶۷.....	درس ۳۶
۶۷.....	درس ۳۷
۶۸.....	درس ۳۸
۶۸.....	درس ۳۹
۶۹.....	درس ۴۰
۷۰.....	درس ۴۱
۷۰.....	درس ۴۲
۷۱.....	درس ۴۳
۷۱.....	درس ۴۴
۷۲.....	درس ۴۵
۷۲.....	درس ۴۶
۷۳.....	درس ۴۷
۷۳.....	درس ۴۸
۷۴.....	درس ۴۹

۷۴.....	درس ۵۰
۷۴.....	درس ۵۱
۷۵.....	درس ۵۲
۷۵.....	درس ۵۳
۷۶.....	درس ۵۴
۷۶.....	درس ۵۵
۷۷.....	درس ۵۶
۷۷.....	میزان ترکیبی
۷۹.....	درس ۵۷
۸۰.....	درس ۵۸
۸۰.....	درس ۵۹
۸۱.....	درس ۶۰
۸۱.....	درس ۶۱
۸۲.....	درس ۶۲
۸۲.....	درس ۶۳
۸۳.....	درس ۶۴
۸۳.....	درس ۶۵
۸۴.....	درس ۶۶
۸۵.....	درس ۶۷
۸۵.....	درس ۶۸
۸۶.....	درس ۶۹
۸۶.....	درس ۷۰
۸۷.....	درس ۷۱
۸۸.....	درس ۷۲
۸۹.....	درس ۷۳
۹۰.....	درس ۷۴
۹۰.....	درس ۷۵
۹۱.....	درس ۷۶
۹۲.....	درس ۷۷
۹۳.....	درس ۷۸
۹۳.....	درس ۷۹
۹۴.....	درس ۸۰
۹۴.....	درس ۸۱
۹۶.....	درس ۸۲
۹۶.....	درس ۸۳
۹۷.....	درس ۸۴
۹۸.....	درس ۸۵
۹۹.....	درس ۸۶
۱۰۰.....	درس ۸۷
۱۰۱.....	درس ۸۸
۱۰۲.....	درس ۸۹
۱۰۳.....	درس ۹۰
۱۰۴.....	درس ۹۱
۱۰۵.....	درس ۹۲
۱۰۵.....	درس ۹۳
۱۰۶.....	درس ۹۴
۱۰۷.....	درس ۹۵

۱۰۷.....	درس ۹۶.....
۱۰۸.....	درس ۹۷.....
۱۰۹.....	درس ۹۸.....
۱۱۰.....	درس ۹۹.....
۱۱۰.....	درس ۱۰۰.....
۱۱۱.....	درس ۱۰۱.....
۱۱۲.....	درس ۱۰۲.....
۱۱۳.....	درس ۱۰۳.....
۱۱۳.....	درس ۱۰۴.....
۱۱۴.....	درس ۱۰۵.....
۱۱۵.....	درس ۱۰۶.....

مروری بر پیشینه دف در ایران

دف یکی از سازهای کوبه‌ای ایران و سازی عرفانی است، چراکه از گذشته‌های دور این ساز را تنها در تکایا و خانقاه‌های کردستان می‌نواختند. نوای این ساز قدیمی همواره با ذکر سالکان و پاکان و نفس اهل طریقت همراه بوده است. نگارنده در جستجوی پیرامون سرگذشت دف، پیش از به‌کارگیری آن در موسیقی ایرانی سه دهه گذشته، به جز سرزمین کردستان، خاستگاه دیگری را برای آن نیافته است.

این ساز را ابتدا پدرم، زنده‌یاد استاد حسن کامکار، در کردستان، در گروه وابسته به اداره فرهنگ و هنر مورد استفاده قرار داد و من، پس از آن، از سال ۱۳۵۳ در گروه شیدا، به نوازندگی این ساز پرداختم. در حقیقت همین تاریخ را باید نقطه شروع گسترش دف‌نوازی تلقی نمایم. (تصاویر صفحه ۱۸)

پس از این دوران، استفاده از دف در موسیقی ایرانی با رشد روزافزونی همراه شد، به گونه‌ای که امروزه از این ساز تقریباً در اکثر گروه‌های موسیقی سنتی و محلی ایرانی و حتی در ارکستر سمفونیک و موسیقی پاپ نیز استفاده می‌شود. امروز که به تنهایی پیشین خود در این عرصه می‌اندیشم و گرایش فزاینده جوانان به این ساز را شاهدم، با تمام وجود، احساس شادمانی و خرسندی می‌کنم چراکه نهان ماندن صدای شیرین این ساز در کنج دنج دراویش سنج مایه دروغ و افسوس بود. برخی بر این باورند که دف در موسیقی سنتی گذشته ما جایگاهی نداشته است و از دیگر سو گروهی عقیده دارند که، با وجود سازی با توانایی‌های تمبک، به‌کارگیری دف بی‌دلیل بوده و این امر باعث کم‌رنگ شدن حضور تمبک شده است. اما حقیقت آن است که ساز دف ریشه در دوران باستان دارد، درحالی‌که خاستگاه تمبک را نمی‌توان در دوره‌ای پیش از ۴۰۰ سال گذشته جستجو نمود.

امیدوارم با ذکر این مطالب شائبه غرض‌ورزی و تحمیل نظر شخصی من ایجاد نشود، به‌ویژه آنکه من خود از عاشقان و نوازندگان قدیمی تمبک محسوب می‌شوم. ولی در واقع تمامی نقاشی‌ها، حجاری‌ها و سنگ‌نبشته‌ها، همچنین سروده‌های شاعران ایرانی نشان از قدمت و حضور دف داشته و در هیچ یک از این آثار هنری تصویر و کلامی مبنی بر استفاده از تمبک در موسیقی ادوار گذشته به میان نیامده است.

غیبت ساز دف تا بیش از ۲۵ سال اخیر نه به دلیل بیگانگی، که به واسطه سرگذشت پرفراز و نشیب موسیقی و پنهان‌کاری اهالی موسیقی از سرناگزیری و جبر تاریخی است.

کوتاه سخن این که موسیقی برای گذر از این ورطه هولناک به گوشه عزلت خزید و با شکیبایی عارفانه از این مصیبت ناخواسته جان به‌در برد. کمانچه در مراسم آیینی لرستان جای گرفت، تنبور مونس فرقه اهل حق کرمانشاه شد، نقاره و طبل و کرنا و سرنا به مراسم سوگواری رنگ و جلا بخشید و دف و شمشال نیز هم‌نفس دراویش خانقاه‌های کردستان شد. در خلال این دوران،

ساز یا در پس غبار فراموشی پنهان ماند و یا در کنج خلوت به صورت مخفیانه و سینه به سینه به نسل بعدی منتقل شد. دف برای درویش چنان جایگاه رفیعی داشت که هنگام پاره شدن پوست آن عقیده داشتند دف شهید شده است. نکته دیگر اینکه دف هرگز جانشین ساز دیگری نشده و حضور تمبک را کم رنگ نکرده است. در حقیقت دف برای تقویت و همدمی و همراهی با سازهای دیگر در خروش آمده است. از همین روست که همنوایی تمبک و دف به موسیقی رنگ و جلای دیگری می بخشد.

باری، سخن گفتن از پیشینه دف مجال و مقال دیگری می طلبد. من به همین مختصر بسنده می کنم. به امید آن که در آینده دیگران به تحقیق و تتبع درباره این مقوله مهم بپردازند. در پایان جا دارد از سروران و دوستانی که در به سرانجام رسیدن این اثر مرا یاری کردند، تا این کتاب بتواند در اختیار دوستداران قرار گیرد، سپاسگزاری کنم:

برادر مهربانم هوشنگ کامکار که مرا در ویرایش و توضیح نتها و مقدمه یاری کرد؛

برادر نازنینم ارسلان کامکار که در تصحیح نتها یاریام داد؛

آقای احسان امامی به خاطر نت نویسی کامپیوتری؛

برادرزاده عزیزم، هنرمند جوان، سیاوش کامکار برای ضبط درسها؛

دختر عزیزم هانا کامکار برای عکسهای بسیار خوب و هنرمندانه اش و نیز آقای فریدون خسرویان؛

خاتم سولماز بدری برای تایپ متن کتاب؛

خاتم سحر مرادی برای ترجمه انگلیسی؛

آقای محمدعلی اجتهادیان برای ویرایش فنی متن کتاب؛

آقای افشین جم و خاتم سوگل بدری برای صفحه آرایی کتاب؛

خاتم تبسم ظاهری برای اجرای طرح روی جلد؛

آقای بیژن بیژنی به خاطر خط زیبایشان در این کتاب؛

همسر مهربانم که زحمت بسیار کشید و لحظه به لحظه در همه مراحل چاپ این کتاب؛ اعم از طراحی طرح روی جلد، ویرایش، صفحه بندی و... نظارت و مرا همراهی کرد.

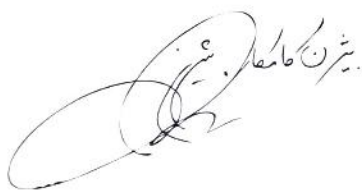
در پایان در غم آمد از دو تن از تأثیرگذارترین هنرمندانی که در طول عمر دیده و از وجودشان بهره گرفته ام، سپاسگزاری نکند:

ابتدا هنرمند جاودان یاد مرحوم استاد حسن کامکار، پدر و نخستین استادم، که با به کار گرفتن دف در گروه موسیقی خود در اداره فرهنگ و هنر سندج مرا به نوازندگی و استفاده از دف در گروه موسیقی ترغیب نمود و دیگر آقای محمدرضا لطفی، که این امکان و فرصت را برایم به وجود آورد تا در گروه شیدا (که من نیز یکی از بنیانگذاران اولیه آن بودم) بتوانم با اجراهای گوناگون این ساز را از خلوت نهانی خانقاه بیرون کشم و به صحنه های جهانی ببرم.

همواره در انتظار نقدها، یاری ها و تعالیم همه اساتید و همکاران عزیز و هنرمندم هستم، تا زنده ام.

بیژن کامکار

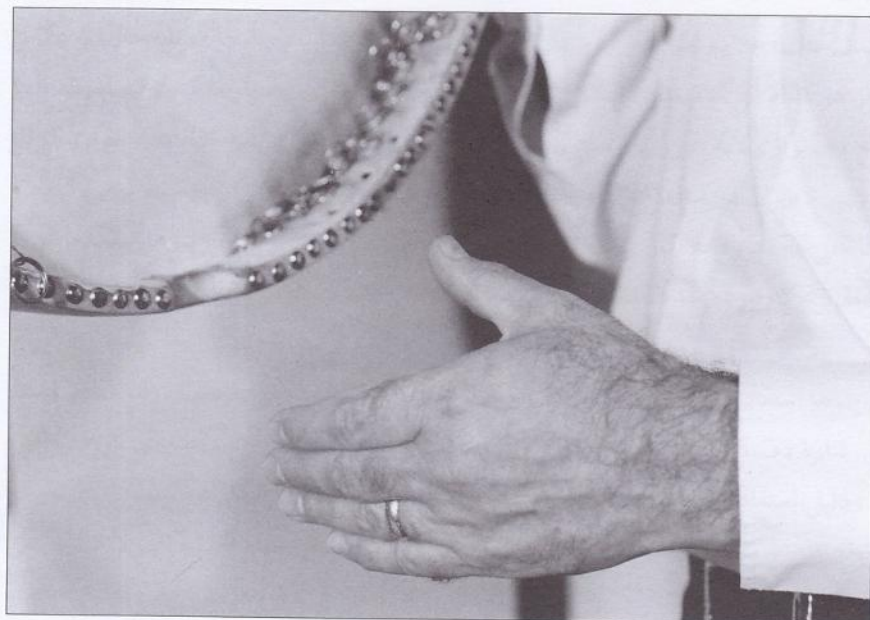
بهار ۱۳۹۰

اولین حضور دف روی صحنه در کنسرت عمومی / باغ فردوس، شمیران / گروه شیدا ۱۳۵۴

از راست به چپ: بیژن کامکار، محمدرضا لطفی، میراسماعیل صدقی آسا (پشت سر محمدرضا لطفی)،
عبدالنقی افشارنیا، پشنگ کامکار، درویش رضا منظمی، زیدالله طلوعی، محمدرضا شجریان، هادی منتظری

تصویر ۱، فیگور دست چپ برای گرفتن شستی (فرورفتگی داخل کمه دَف).
دَف روی انگشت اشاره و بین شست و این انگشت قرار می‌گیرد. انگشت اشاره تعادل دَف را حفظ می‌کند و به هیچ‌وجه به دَف نمی‌چسبید، به طوری که سه انگشت دیگر برای ضربه زدن آزاد باشند. قرار گرفتن دَف روی کف دست چپ اشتباه است و امکان ضربه زدن را کمتر می‌کند.

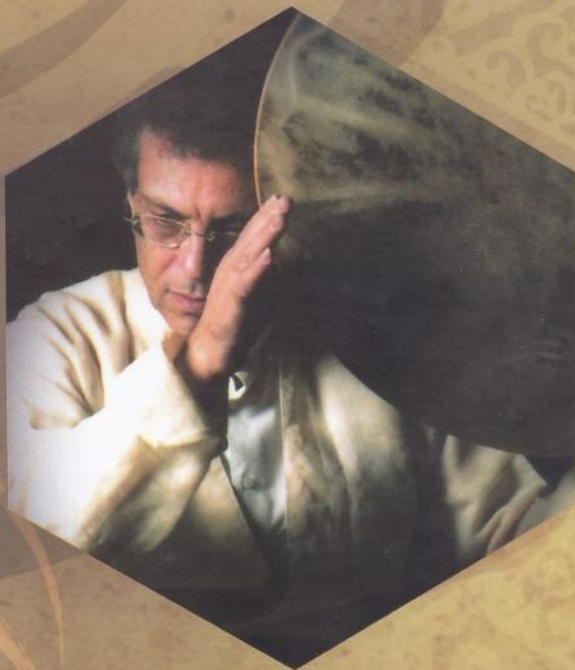

تصویر ۲، گرفتن و نگهداشتن دَف بر روی دست چپ (ادامه تصویر ۱).

تصویر ۳، همان فیگور تصویر ۲ از نمای کناری.

بیتھوون کا بیجا
Daf
Bijan Kamkar

بیتھوون

مرکز موسیقی بیتھوون شیراز

قیمت با CD ۲۹۵۰۰۰ تومان